

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων	21
Περιεχόμενα Πινάκων	25
<i>Εισαγωγή</i>	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή στην τουριστική οικονομική

1.1 Το εννοιολογικό περιεχόμενο και η σημασία της τουριστικής οικονομικής	31
1.2 Η σχέση μεταξύ τουριστικής οικονομικής και άλλων επιστημονικών κλάδων	32
1.3 Τα βασικά προβλήματα και οι περιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής οικονομικής	34
1.4 Το αντικείμενο της τουριστικής οικονομικής και το τουριστικό πρόβλημα	35
1.5 Οι βασικές διακρίσεις της τουριστικής οικονομικής	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το εννοιολογικό περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά του τουρισμού και των τουριστών

2.1 Εισαγωγή.	39
2.2 Ορισμοί και διακρίσεις του τουρισμού	39
2.3 Ταξινόμηση των ταξιδιωτών	43
2.4 Τυπολογίες των τουριστών	48
2.5 Κατηγοριοποιήσεις του τουρισμού σε επιμέρους μορφές	62
2.5.1 Ο μαζικός τουρισμός	66
2.5.2 Ο τουρισμός των ειδικών ενδιαφερόντων	68
2.5.3 Ο εναλλακτικός τουρισμός	75
2.6 Τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου τουρισμού	82
2.7 Τα χαρακτηριστικά των τουριστών	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η οικονομική διάσταση του τουρισμού

3.1	Ο τουρισμός ως σύστημα	89
3.1.1	Γενικά.	89
3.1.2	Περιγραφή και ανάλυση του τουριστικού συστήματος.	90
3.2	Ο τουρισμός ως οικονομική έννοια	100
3.3	Ο τουρισμός ως ιδιαίτερη μορφή της ζήτησης	102
3.4	Ο τουρισμός ως ιδιαίτερη μορφή της προσφοράς	103
3.5	Ο τουρισμός ως ιδιωτική κατανάλωση.	104
3.6	Ο τουρισμός ως τμήμα του διεθνούς εμπορίου.	104
3.7	Το τουριστικό προϊόν/πακέτο ως οικονομική έννοια.	107
3.7.1	Το τουριστικό προϊόν.	107
3.7.2	Τα συστατικά στοιχεία του τουριστικού προϊόντος	113
3.7.3	Το τουριστικό πακέτο.	117
3.7.4	Τα συστατικά στοιχεία και οι πρακτικές συνέπειες του τουριστικού πακέτου	123
3.8	Ο τουρισμός ως βιομηχανία	125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Θεωρητικές υποθέσεις μεταξύ χρόνου εργασίας και ελεύθερου χρόνου

4.1	Εισαγωγή	129
4.2	Η έννοια του «τουρισμού» σε σχέση με τις έννοιες του «ελεύθερου χρόνου» και της «αναψυχής»	130
4.3	Θεωρητικές υποθέσεις μεταξύ χρόνου εργασίας και ελεύθερου χρόνου.	137
4.3.1	Η συμβιβαστική υπόθεση.	137
4.3.2	Η υπόθεση της αποζημίωσης	141
4.3.3	Η υπόθεση της εξάπλωσης.	142
4.3.4	Η ουδέτερη υπόθεση	144

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Θεωρητικές προσεγγίσεις των τουριστικών αναγκών, των κινήτρων και της τουριστικής καταναλωτικής συμπεριφοράς

5.1	Εισαγωγή	145
5.2	Θεωρητικές προσεγγίσεις των ανθρώπινων αναγκών που σχετίζονται με τον τουρισμό	146
5.2.1	Η έννοια των τουριστικών αναγκών	146

5.2.2	Η θεωρία του Maslow για την ιεράρχηση των αναγκών	146
5.2.3	Η θεωρία των Bradshaw/Mercer για τις κοινωνικές ανάγκες	149
5.2.4	Η θεωρία του Iso-Ahola για τις ανθρώπινες ανάγκες	150
5.2.5	Οι μαρξιστικές και νεο-μαρξιστικές απόψεις για τις ανθρώπινες ανάγκες	151
5.2.6	Η θεωρία των Doyal και Gough για τις παγκόσμιες ανάγκες	152
5.3	Συμπερασματικές παρατηρήσεις στις προσεγγίσεις των τουριστικών αναγκών	154
5.4	Θεωρητικές προσεγγίσεις των κινήτρων που σχετίζονται με τον τουρισμό	155
5.4.1	Η έννοια του κινήτρου στον τουρισμό	155
5.4.2	Το μοντέλο των κινήτρων του Maslow	156
5.4.3	Η θεωρία των τύπων προσωπικότητας του Plog	157
5.4.4	Η προσέγγιση του Wahab	159
5.4.5	Η προσέγγιση των Burkart και Medlik	160
5.4.6	Η προσέγγιση του Dann	160
5.4.7	Η ψυχολογική προσέγγιση του Pearce	161
5.4.8	Η ψυχαναλυτική θεωρία του Freud	162
5.4.9	Η προσέγγιση του Krippendorf	163
5.4.10	Η προσέγγιση των McIntosh, Goeldner και Ritche	163
5.5	Συμπερασματικές παρατηρήσεις στις προσεγγίσεις των τουριστικών κινήτρων	164
5.6	Θεωρητικές προσεγγίσεις της τουριστικής καταναλωτικής συμπεριφοράς	165
5.6.1	Εισαγωγή	165
5.6.2	Το μοντέλο των Wahab – Grampon – Rothfield	166
5.6.3	Το μοντέλο του Schmoll	167
5.6.4	Το μοντέλο των Mayo και Jarvis	168
5.6.5	Το μοντέλο των Mathieson και Wall	169
5.6.6	Το μοντέλο του Moutinho	170
5.7	Συμπερασματικές παρατηρήσεις στα μοντέλα της τουριστικής καταναλωτικής συμπεριφοράς	172

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Το οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στον τουρισμό

6.1	Εισαγωγή	175
6.2	Το οικονομικό πλαίσιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στον τουρισμό.	176
6.3	Το κοινωνικό πλαίσιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στον τουρισμό.	180

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η οικονομική ανάλυση της τουριστικής ζήτησης

7.1	Εισαγωγή	187
7.2	Οι ορισμοί και οι προσεγγίσεις της τουριστικής ζήτησης.	188
7.3	Ο Νόμος της τουριστικής ζήτησης	190
7.4	Οι συνιστώσες της τουριστικής ζήτησης.	191
7.5	Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής ζήτησης.	194
7.5.1	Οικονομικοί παράγοντες	196
7.5.2	Κοινωνικοί παράγοντες	196
7.5.3	Ψυχολογικοί παράγοντες	197
7.5.4	Κοινωνιολογικοί παράγοντες.	198
7.5.5	Πολιτικοί παράγοντες	199
7.5.6	Εξωτερικοί παράγοντες	199
7.5.7	Πολιτιστικοί παράγοντες	200
7.5.8	Θεσμικοί – οργανωτικοί παράγοντες	200
7.5.9	Δημογραφικοί παράγοντες.	200
7.5.10	Τεχνολογικοί παράγοντες	201
7.6	Οι μεταβλητές της τουριστικής ζήτησης.	202
7.7	Η συνάρτηση της τουριστικής ζήτησης	203
7.7.1	Γενικά.	203
7.7.2	Η μαθηματική έκφραση της συνάρτησης της ατομικής και αγοραίας τουριστικής ζήτησης.	204
7.7.3	Σχέσεις μεταξύ της τουριστικής ζήτησης και των διαφόρων ανεξάρτητων μεταβλητών	206
7.7.3.1	Σχέση τιμής και ζητούμενης ποσότητας ενός τουριστικού προϊόντος/πακέτου	206
7.7.3.2	Σχέση τιμών άλλων προϊόντων και ζητούμενης ποσότητας ενός τουριστικού προϊόντος/πακέτου	207

7.7.3.3	Σχέση τουριστικής ζήτησης και υποκατάστατων τουριστικών προϊόντων/πακέτων	208
7.7.3.4	Σχέση τουριστικής ζήτησης και διαθέσιμου προσωπικού εισοδήματος.	210
7.7.3.5	Σχέση τουριστικής ζήτησης και αλλαγών στις προτιμήσεις των τουριστών.	212
7.8	Η μέτρηση της τουριστικής ζήτησης	214
7.9	Τα χαρακτηριστικά της τουριστικής ζήτησης	215
7.10	Η ελαστικότητα της τουριστικής ζήτησης ως προς την τιμή	217
7.10.1	Γενικά	217
7.10.2	Η μέτρηση της ελαστικότητας τουριστικής ζήτησης ως προς την τιμή	219
7.10.3	Το μέγεθος της ελαστικότητας της τουριστικής ζήτησης ως προς την τιμή	220
7.11	Η ελαστικότητα της τουριστικής ζήτησης ως προς την τιμή και η συνολική τουριστική δαπάνη.	224
7.12	Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της ελαστικότητας της τουριστικής ζήτησης ως προς την τιμή	225
7.13	Η εισοδηματική ελαστικότητα της τουριστικής ζήτησης.	227
7.14	Η σταυροειδής ελαστικότητα τουριστικής ζήτησης	231

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Η μικροοικονομική θεώρηση της τουριστικής ζήτησης

8.1	Εισαγωγή.	235
8.2	Η τουριστική ζήτηση σε σχέση με το εισόδημα, την κατανάλωση, την απασχόληση και τον ελεύθερο χρόνο.	236
8.3	Η τουριστική ζήτηση σε σχέση με τις τιμές των τουριστικών και των λοιπών αγαθών και υπηρεσιών, και τις καταναλωτικές προτιμήσεις των τουριστών	238
8.4	Η τουριστική ζήτηση και η θεωρία των διαχρονικών επιλογών	241
8.5	Η τουριστική ζήτηση και η μεγιστοποίηση της τουριστικής χρησιμότητας.	245
8.6	Η τουριστική ζήτηση και η κατανομή του ελεύθερου χρόνου μεταξύ δύο χρονικών περιόδων	249
8.7	Η τουριστική ζήτηση και οι επιδράσεις των μεταβολών του επιτοκίου και του πληθωρισμού	252

8.8	Η τουριστική ζήτηση και η επίδραση της ηλικίας των ατόμων.	254
-----	--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Η μακροοικονομική θεώρηση της τουριστικής ζήτησης

9.1	Εισαγωγή	257
9.2	Βασικές έννοιες που προσδιορίζουν τα εθνικά και τουριστικά μακροοικονομικά μεγέθη	257
9.3	Το μακροοικονομικό υπόδειγμα της τουριστικής ζήτησης.	263
9.3.1	Η τουριστική κατανάλωση.	264
9.3.2	Η τουριστική επένδυση	267
9.3.3	Οι τουριστικές εισαγωγές και εξαγωγές.	271

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: Η πρόβλεψη της τουριστικής ζήτησης με ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους

10.1	Εισαγωγή	273
10.2	Επισκόπηση των μεθοδολογιών και τεχνικών πρόβλεψης της τουριστικής ζήτησης.	274
10.3	Πρόβλεψη της τουριστικής ζήτησης με ποσοτικές μεθόδους.	277
10.3.1	Μέθοδοι τουριστικής πρόβλεψης με αιτιολογικά πρότυπα	277
10.3.1.1	Πρότυπα στηριζόμενα σε εξισώσεις παλινδρόμησης	278
	• Μοντέλα απλής γραμμικής παλινδρόμησης	278
	• Μοντέλα πολλαπλής παλινδρόμησης	280
	• Μοντέλα παλινδρόμησης προχωρημένης μορφής	281
10.3.1.2	Οικονομετρικά πρότυπα πρόβλεψης της τουριστικής ζήτησης	281
10.3.1.3	Πρότυπο εισροών – εκροών του Leontief	283
10.3.1.4	Πρότυπα πολλαπλών μεθόδων	284
10.3.1.5	Πρότυπα βαρύτητας	286
10.3.1.6	Πρότυπα γένεσης ταξιδίων	288
10.3.1.7	Πιθανοτικά υποδείγματα ταξιδίων.	289

10.3.1.8	Ανάλυση γραμμικών συστημάτων	290
10.3.1.9	Μετα-ανάλυση ευρημάτων της τουριστικής έρευνας.	291
10.3.2	Μέθοδοι τουριστικής πρόβλεψης με χρονολογικές σειρές.	294
10.3.2.1	Εισαγωγή	294
10.3.2.2	Μέθοδοι ανάλυσης και πρόβλεψης της τουριστικής ζήτησης με τη χρήση τουριστικών χρονολογικών σειρών	295
10.4	Επισκόπηση των μεθοδολογιών πρόβλεψης της τουριστικής ζήτησης με ποιοτικές μεθόδους	299
10.4.1	Εισαγωγή.	299
10.4.2	Η τεχνική των Δελφών	300
10.4.3	Η τεχνική των Gearing – Swart – Var (GSV)	301
10.4.4	Τα υποδείγματα σεναρίων	301
10.4.5	Η μορφολογική ανάλυση.	303
10.4.6	Η ανάλυση της σταυροειδούς επίπτωσης	304
10.4.7	Η τεχνική της ονομαστικής ομάδας.	304
10.4.8	Δέντρα σχετικότητας	307
10.5	Συμπερασματικές παρατηρήσεις από την επισκόπηση των μεθοδολογιών πρόβλεψης της τουριστικής ζήτησης.	308

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: Η κλαδική διάρθρωση της τουριστικής βιομηχανίας

11.1	Εισαγωγή.	313
11.2	Ο κλάδος των υπηρεσιών φιλοξενίας	316
11.3	Ο κλάδος της εστίασης	318
11.4	Ο κλάδος των ενδιαμέσων φορέων	319
11.5	Ο κλάδος των μεταφορών	321
11.6	Ο κλάδος των θεαμάτων	326
11.7	Ο κλάδος της διάθεσης τροφίμων	326
11.8	Ο κλάδος της ενοικίασης αυτοκινήτων	327

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: Θεωρία τουριστικής παραγωγής

12.1	Εισαγωγή.	329
12.2	Η τουριστική παραγωγή στο βραχυχρόνιο διάστημα	330
12.2.1	Η τουριστική παραγωγή με ένα μεταβλητό συντελεστή παραγωγής: συνολικό, μέσο και οριακό τουριστικό προϊόν.	330

12.2.2	Σχέσεις και μορφή των καμπυλών συνολικού, μέσου και οριακού τουριστικού προϊόντος.	333
12.2.3	Η συνάρτηση τουριστικής παραγωγής.	335
12.3	Η τουριστική παραγωγή στο μακροχρόνιο διάστημα	337
12.3.1	Η τουριστική παραγωγή με δύο μεταβλητούς συντελεστές παραγωγής.	337
12.3.2	Ο άριστος συνδυασμός των παραγωγικών τουριστικών πόρων	342

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13: Θεωρία τουριστικού κόστους

13.1	Εισαγωγή.	349
13.2	Η βραχυχρόνια θεωρία του τουριστικού κόστους	349
13.2.1	Σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες βραχυχρόνιες καμπύλες τουριστικού κόστους	354
13.2.2	Η συνάρτηση του βραχυχρόνιου συνολικού τουριστικού κόστους	356
13.3	Η μακροχρόνια θεωρία του τουριστικού κόστους	357
13.3.1	Το μακροχρόνιο συνολικό κόστος τουριστικής παραγωγής.	357
13.3.2	Το μακροχρόνιο μέσο τουριστικό κόστος.	361
13.3.3	Το μακροχρόνιο οριακό τουριστικό κόστος.	364
13.3.4	Η συνάρτηση του μακροχρόνιου συνολικού τουριστικού κόστους	366

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14: Η τουριστική προσφορά

14.1	Η έννοια της τουριστικής προσφοράς	369
14.2	Οι διακρίσεις της τουριστικής προσφοράς.	369
14.3	Ο νόμος της τουριστικής προσφοράς.	371
14.4	Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής προσφοράς.	371
14.5	Η συνάρτηση της τουριστικής προσφοράς.	375
14.6	Η ελαστικότητα της τουριστικής προσφοράς.	376
14.7	Προσδιοριστικοί παράγοντες της ελαστικότητας της τουριστικής προσφοράς.	379

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15: Μορφές και ισορροπία της τουριστικής αγοράς

15.1	Εισαγωγή.	381
15.2	Ο τέλειος τουριστικός ανταγωνισμός.	381

15.3 Το καθαρό τουριστικό μονοπώλιο.	386
15.4 Ο μονοπωλιακός τουριστικός ανταγωνισμός	389
15.5 Το τουριστικό ολιγοπώλιο.	392

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16: Η ένταξη του τουρισμού στο εθνικολογιστικό
σύστημα: Η προσέγγιση του Δορυφορικού
Λογαριασμού Τουρισμού*

16.1 Εισαγωγή.	397
16.2 Η ιστορική εξέλιξη της ανάπτυξης του Δορυφορικού Λογαριασμού Τουρισμού	399
16.3 Το εννοιολογικό περιεχόμενο της προσέγγισης του Δορυφορικού Λογαριασμού Τουρισμού	401
16.4 Η χρήση του Δορυφορικού Λογαριασμού Τουρισμού	402
16.5 Το μεθοδολογικό πλαίσιο του Δορυφορικού Λογαριασμού Τουρισμού	404
16.6 Η διασύνδεση του Δορυφορικού Λογαριασμού Τουρισμού με το εθνικολογιστικό σύστημα.	409
16.7 Συμπεράσματα.	416
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	 419
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	435